

Наративність візуального віршованого тексту проголошує В. П. Бедрик [1, с. 35]. Якщо справедливо говорити про алегоричність, в певних випадках, зображення, то також виправдано буде назвати структуру візуальної поезії – візуальною риторикою. Візуальні знаки, хоча й можуть бути укладеними в окрему мову, в цьому випадку не творять її. Вони підкоряються правилам літератури як часового виду мистецтва. Про це також свідчить поєднання їх в одному тексті з власне лінгвістичними знаками. Візуальні символи без цього поєднання та підпорядкування не є літературою, поезією, можуть бути алегоричним живописом, символами у графіці тощо, які призначені ілюструвати літературу, а не бути нею. Безперечно, візуальні знаки в поезії мають власне значення, але його не варто намагатися відділити від значення тексту загалом, бо в такому випадку замість дешифрування отримаємо розрив мінімальних одиниць змісту [там само].

На іконічності знаків-конституентів КВТ зупиняється В. П. Бедрик. Реципієнт діє в «неочікуваному контексті», на що спрямована загалом уся так звана курйозна поезія [1, с. 36]. Тому спочатку намагається змінювати дискурс, а вже потім пристосовується до нього. Людське ж сприйняття прагне навіть посилити зв'язок іконічного знаку з позначуваним. Хоча загалом будь-який знак не самотождий. Іронія, жарт і гра у візуальних типах поезії, з одного боку, покликані увиразнити «зашифровані» змісти, а з другого, не будучи «справжніми» висловлюваннями, сприяють «обману» або герметизації змісту, який не має бути затемненим в посланнях, плакатах, візуальній поезії [там само].

Коли автори творять візуальну поезію, експериментуючи з побудовою й розміщенням рядків, шрифтом тощо, активізуються враження реципієнтів як читачів і водночас як глядачів [8, с. 223].

Н. Д. Мочернюк пропонує інтермедіальну методологію в підході до аналізу просторової специфіки літературного твору у взаємодії з образотворчим мистецтвом [8, с. 219]. У сфері інтермедіальності художній простір є одним з важливих чинників, що розкриває позиції літератури як найбільш універсального виду мистецтва, здатного конвертувати у слові інші його види, зокрема візуальні. Інтермедіальність передбачає організацію тексту через взаємодію мов різних видів мистецтва й визначається як особливий спосіб організації тексту та специфічна методологія аналізу й окремого художнього твору, і мови художньої культури в цілому [там само].

Згідно з типологією, заснованою на інтерпретації відношень у семіотичному трикутнику, перший тип інтермедіальних зв'язків передбачає моделювання матеріальної фактури іншого виду мистецтва у літературі, отож мова йде про візуальні форми в поезії чи прозі (паліндромі, акростихі, анаграмі тощо). Оскільки цей тип зв'язків орієнтований на зовнішні елементи тексту, то розглянуті вище взаємодії поезії і графіки, зокрема щодо особливостей моделювання простору, тяжіють до нього [8, с. 222–223]. Другий тип інтермедіальних зв'язків передбачає проєкцію формотворчих принципів візуальних мистецтв у літературному тексті. Практика інтермедіальних досліджень на пограниччі літератури й живопису небагата на такі студії [8, с. 224].

Література:

1. Бедрик В. П. Комунікація та автокомунікація в сучасній українській візуальній поезії / В. П. Бедрик // Літературознавчі студії. – Вип. 35. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2012. – С. 33–37.
2. Васильківська О. О. Проблема сприйняття і вивчення візуальної лірики сучасними читачами / О. О. Васильківська // Соціум. Наука. Культура. Філологічні науки. – Режим доступу : <http://intkonf.org/vasilkivska-oo-dokt-ped-nauk-prof-kutsevol-om-problema-spriynuyattya-i-vivchennya-vizualnoyi-liriki-suchasnimi-chitachami/>
3. Дьмарский М. Я. Проблемы текстообразования и художественный текст: на материале русской прозы XIX–XX веков / Михаил Яковлевич Дьмарский. – Изд. 3-е, испр. – М. : КомКнига, 2006. – 296 с.
4. Ковалів Ю. І. Літературна енциклопедія: у 2 томах / Юрій Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1. – 608 с.
5. Кулешов С. Г. Документ как исторический источник: границы понятия с точки зрения информационного подхода / С. Г. Кулешов ; под общ. ред. Н. С. Ларькова // Документ как социокультурный феномен : сборник материалов IV Всероссийской научно-практической конференции с международным участием. – Томск : Томский государственный университет, 2010. – С. 142–145.
6. Літературознавчий словник-довідник / [редкол. : Р. Т. Гром'як та ін.]. – К. : Академія, 1997. – 748 с.
7. Липчанська О. В. Мовно-стилістичні особливості текстів візуальної поезії / О. В. Липчанська // Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики навчання іноземних мов в дослідженнях студентів: збірник статей. – Вип. 9, Ч. 2. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 11–18.
8. Мочернюк Н. Д. Художній простір у контексті інтермедіальності (поезія та образотворче мистецтво) / Н. Д. Мочернюк // Питання літературознавства : науковий збірник / гол. ред. О. В. Червінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – Вип. 87. – С. 219–229.
9. Садченко В. Т. Текст как объект лингвистической семиотики / В. Т. Садченко // Вестник Челябинского государственного университета. – №5 (143) «Филология. Искусствоведение». – Вип. 29. – Челябинск, 2009. – С. 104–111.
10. Серкова Н. И. Предпосылки членения текста на сверхфразовом уровне / Н. И. Серкова // Вопросы языкознания. – 1978. – № 3. – С. 75–82.
11. Степанов А. Г. Семантика стихотворной формы: Фигурная графика, строфика, enjambement: дисс. ... канд. филол. наук: 10.01.08 / Александр Геннадьевич Степанов. – М. : РГБ, 2003. – 186 с.
12. Тяжлов Я. И. Графическая норма в современных медиатекстах о кино / Я. И. Тяжлов // Современный дискурс-анализ. – Выпуск 9. – Режим доступа: <http://discourseanalysis.org/ada9/st67.shtml>
13. Androutsopoulos J. Zur Beschreibung verbal konstituierter und visuell strukturierter Textsorten: das Beispiel Flyer / J. Androutsopoulos // Bild im Text – Text und Bild [eds. U. Fix, H. Wellman]. – Heidelberg: Winter, 2000. – S. 343–366.
14. Stöckl H. In between Modes: Language and Image in Printed Media / H. Stöckl // Perspectives on Multimodality [eds. E. Ventola, C. Charles, M. Kaltenbacher]. – Amsterdam : Benjamins, 2004. – P. 9–30.
15. Stoeckl H. The language-image-text – Theoretical and analytical inroads into semiotic complexity / H. Stoeckl // Arbeiten aus Anglistic und Amerikanistic. Band 34 (2009). Heft 2. Gunter Narr Verlag Tübingen. – P. 203–226.

УДК 81'37'42

Л. В. Губа,

асистент кафедри іноземних мов Національного транспортного університету, м. Київ

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті розглядається проблема художнього тексту у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці, аналізуються підходи до визначення понять тексту, художнього тексту, смислу та семантичного простору тексту. Досліджено особливості художнього мовлення та структура літературного тексту.

Ключові слова: текст, художній текст, смисл тексту, семантичний простір тексту, референція.

ARTISTIC TEXT AS OBJECT OF LINGUISTIC STUDIES

The article investigates the problem of the text in linguistics, analyses different approaches to the definitions of text, literary text, meaning of a text and the semantic space of the text. Specific relations of poetic function and reference are considered. The article focuses on the peculiarities and the structure of the literary text.

Keywords: text, literary text, meaning of the text, semantic space of the text, reference.

ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТЕКСТ КАК ОБЪЕКТ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

В статье рассмотрено проблему текста в отечественной и зарубежной лингвистике, проанализировано различные подходы к определениям понятий текста, художественного текста, смысла и семантического пространства текста. Исследованы особенности художественной речи и структура литературного текста.

Ключевые слова: текст, художественный текст, смысл текста, семантическое пространство текста, референция.

Художній текст будується відповідно до образного мислення і спрямований на емоційну сферу читача, має комунікативно-естетичну функцію впливу на особистість. Звідси – текст маніфестує ідіостиль автора, має підтекстний, інтерпретаційний функціональний план, конструює вторинну дійсність.

Особливу цінність для вивчення художнього тексту становлять дослідження, що проводилися в межах лінгвістики тексту. Художній текст є мовним феноменом, він містить в собі особливий, надзвичайно великий художній світ. Він відображає дійсність, і разом з тим вигаданий світ автора.

Літературний текст – це певна модель світу, певне повідомлення мовою мистецтва, яке просто не існує поза цією мовою, як і поза іншими мовами суспільних комунікацій. У художньому тексті все системно (все не випадково, має свою мету) і все є певним порушення системи [7, с. 65–79]. Такий своєрідний парадокс постає через те, що художній текст – це надзвичайно складна ієрархічна система, це неодноразово закодований текст. І кожен новий читач декодує його по-своєму, скільки читачів – стільки існує й інтерпретацій.

Російський дослідник В. Руднев наголошує на тому, що «художня література не є відображенням реальності, художня література – це відображення мовленнєвої діяльності, яка є характерною для тої національної мовної культури, якій належить автор; вона є рефлексією тієї мовної культури та збагачує її. Тому закони літератури іманентні» [14, с. 18].

У нашій науковій розвідці ми виходимо з того, що текст неможливо досліджувати без звернення до конкретного творця – самого автора, хоча сьогодні переважають підходи, які інтерпретують текст відособлено від автора, що бере свій початок із есе французького філософа, літературного критика та теоретика Ролана Барта, в якому він говорить про «смерть автора» [2, с. 385]. Проте, ми погоджуємося із думкою В. Беляніна про те, що художній текст – це особистісна інтерпретація дійсності. Письменник описує ті фрагменти реального світу, які йому знайомі; розвиває ті думки, які йому близькі і зрозумілі; використовує мовні елементи й метафори, які наповнені для нього особистісним змістом [16, с. 55].

Художня література імітує реальність, створює із свого, по суті системного, матеріалу модель позасистемності [7, с. 78]. Мова художнього твору особлива, з її допомогою письменник виражає своє світосприйняття та закодує глибокий зміст художнього твору, використовуючи природну мову лише як будівельний матеріал. «Мова художнього тексту – це особлива знакова система, вона – єдина для різних мов, і в цьому значенні «Анна Кареніна» і «Мадам Боварі», «Євгеній Онегін» та «Дон Жуан» написані однією мовою, яка характеризується неоднозначністю (амбівалентністю) семантики, множинністю інтерпретацій [15, с. 13–14].

У літературному тексті складаються особливі відносини між трьома основними величинами – світом дійсності, світом понять та світом значень. Це відображає такі глибокі характеристики тексту, як поєднання відображення об'єктивної дійсності (складного, недзеркального, непрямого) та фантазії, поєднання правди та вигадки.

Художня оповідь порушує всі умови конвенційної комунікативної ситуації: єдності часу і простору, тотожності світу комунікантів та світу їх референції, конкретно-референтного адресата, який не збігається із самим мовцем, оскільки конвенційна схема комунікації в художньому тексті зазнає серйозних змін у зв'язку із розщепленням адресата на деяку кількість суб'єктів свідомості: автора, оповідача, персонажів [11].

Кожен твір літератури – це складна багатошарова модель. М. Поляков виділяє три основні пласти художнього твору як складного естетичного утворення: 1) певна матеріальна система (звуків, слів, кольорів, залежно від виду мистецтва); 2) складне змістове (семантичне) поле, що реалізується цією системою; 3) ідейно-емоційна система (тобто ланцюжок ідей, який породжує певну надтекстову «модель життя») [12, с. 18]. З цього випливає, що, з одного боку, творчий процес залежить від соціальної дійсності, а, з іншого боку, в основі цього процесу знаходиться художник, який здійснює суб'єктивний пошук.

Однією з актуальних проблем лінгвістики тексту на даний час є проблема визначення поняття текст. Множинність трактувань та складна природа тексту (від лат. *textum* – тканина, сплетіння, поєднання) зумовлює неоднозначність його визначення. Навіть у межах однієї дисципліни текст не отримав задовільного тлумачення. В. Звєгінцев свого часу зауважував: «Учені, що починають вивчення тексту, очевидно, й не підозрюють, що їм доведеться мати справу з об'єктом, який за своєю масштабністю не поступається Всесвітові, – по суті, з лінгвістичним Всесвітом» [6, с. 14].

Трактування тексту як суперзнака було запропоноване ще Л. Єльмслевим на противагу Ф. де Соссюру, який обмежував знаки лише словами й морфемами. Д. Руденко та Ю. Сватко, які досліджують текст як знак, приписують імені деякі семіотичні властивості, такі як «здатність відобразити певну референтну ситуацію, одночасно ідентифікувати і характеризувати її як самостійний цілісний об'єкт; цілісність «правильного» в семантичному та граматичному відношенні тексту; незвідність тексту до змісту його складників, наявність у нього своєрідної «внутрішньої форми» [13, с. 83].

У зв'язку з розширенням сфер діяльності окремих наук, а також із становленням нових постають проблеми з єдиним трактуванням поняття «текст», тому що він розглядається не тільки лінгвістикою, але й іншими гуманітарними дисциплінами.

Однією з причин різних тлумачень тексту є існування деколи суперечливих підходів до аналізу тексту навіть у межах самої лінгвістики. З. Тураєва виокремлює п'ять підходів до лінгвістичного вивчення тексту: онтологічний, що відображає характер існування та статус тексту; гносеологічний, який виявляє характер відображення об'єктивної дійсності в тексті, а у випадку художнього тексту – характер відображення реального світу в ідеальному світі естетичної дійсності; власне лінгвістичний, що ґрунтується на мовному оформленні тексту; психологічний, орієнтований на його сприйняття; прагматичний, спрямований на характер відношення автора до дійсності та змістового матеріалу тексту [15, с. 14]. Ю. Лотман відзначав поєднання художньої функції, насамперед, з магичною, морально-етичною, філософською, політичною як невід'ємну рису соціального функціонування того чи іншого художнього твору [7, с. 21–22]. Не-

зважаючи на все різноманіття визначень, що наводяться дослідниками, на даний час ще не вироблено єдиного тлумачення навіть для поняття художній текст, функціональний аспект художнього твору не досить чітко окреслюється.

Останньою причиною складності у визначенні лінгвістичної природи тексту є абсолютизація у складі дефініції певної категорії або кількох категорій тексту. Тривалий час текст визначали на підставі зв'язності. Поряд з цим базовими категоріями також виступають категорії завершеності, проте не всі тексти є завершеними, через відкритість фіналу, серійність і т. ін.; цілісності, інтегративності, текстуальності, комунікативності тощо.

Вищезазначені причини лише свідчать про те, що дослідження тексту є актуальним на даний час, текст розглядається у межах дискурсології, психології, психолінгвістики, соціолінгвістики, когнітивної та комунікативної лінгвістики.

Розглянувши деякі проблеми лінгвістики тексту, що утворилися навколо єдиного тлумачення поняття тексту, спробуємо все ж виділити серед них певні спільні риси для визначення тексту. Ми погоджуємося з точкою зору І. Гальперіна, який визначає як витвір мовленнєво-творчого процесу, що характеризується завершеністю, об'єктивованій у вигляді письмового документа, літературно оброблений відповідно до типу цього документа, витвір, що складається із назви (заголовку) та низки особливих одиниць (надфразових єдностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, та має певну цілеспрямованість та прагматичну установку [4, с. 18–19]. З цього визначення випливає, що під текстом необхідно розуміти не фіксоване на папері мовлення, завжди спонтанне, неорганізоване, непослідовне, а особливий різновид мовленнєвого творення, яке має свої параметри, відмінні від параметрів усного мовлення. Усне мовлення має лише звукове втілення, яке розраховане на слухове сприйняття. Воно лише лінійне. Усне мовлення – це рух, процес. Всі характеристики усного мовлення протиставляються характеристикам тексту.

Н. Валгіна розглядає текст як динамічну одиницю порядку, як мовленнєве утворення, для якого характерні ознаки зв'язності та цілісності – в інформаційному, структурному та комунікативному плані [3, с. 10]. Схоже визначення тексту стосовно його основних ознак – цілісності та зв'язності дає також О. Новіков: «текст – цілісний комплекс мовних, мовленнєвих та інтелектуальних факторів в їх зв'язку та взаємодії» [9, с. 4].

Ширше тлумачення поняття тексту дає З. Тураєва, обґрунтовуючи це тим, що мета лінгвістики тексту – описати сутність і організацію передумов і умов людської комунікації. Дослідниця вважає текст продуктом як усного, так і писемного мовлення. Отже, на її думку, текст – складне ціле, що функціонує як структурно-семантична єдність, це єдність системного й індивідуального [15, с. 11–12].

Звертаючись до наукових розвідок зарубіжних дослідників, можна побачити, що вони виходять з того, що текстом може вважатися як усний, так і письмовий продукт. Німецький лінгвіст Г. Фатер, наприклад, виокремлює наступні типи текстів: 1) усні / письмові; 2) такі, що складаються з одного / багатьох речень; 3) монологічні / діалогічні; та 4) суто мовні / змішані (які включають інші форми комунікації) [19, с. 14–15].

У той же час, якщо розглянути дефініцію В. Гайнемана та Д. Фівегера, [17, с. 16], які стверджують, що текст має складатися виключно із «мовних комунікативних сигналів», то в такому випадку виникають проблеми при дослідженні виборчих плакатів та коміксів, малюнки на яких демонструють не такі вже й відсторонені предмети.

Цікавою здається нам також спроба В. Кляйна та К. фон Штуттергайм [18, с. 1] визначити поняття «текст», виходячи з його структури, яка зі свого боку визначається темою тексту. Вони погоджуються із А. Т. ван Дейком, що в основі тексту лежить «загальне уявлення», яке визначає не тільки тему, а й глобальну структуру тексту, яка виражається також (частково опосередковано) в окремих висловлюваннях тексту, пов'язаних між собою локальними зв'язками.

Чимало текстів здатні передавати не лише те, що має буквальну інтерпретацію, а й те, що втягнуте в текст асоціаціями й конотаціями, часом неусвідомленими. Дослідник-лінгвіст І. Гальперін виділяє три типи інформації в текстах:

1) *змістово-фактуальна інформація*, що стосується подій, фактів, процесів, які відбуваються в можливому світі тексту, здебільшого представлені вербально у предметно-логічних значеннях, що декодуються на основі досвіду адресата;

2) *змістово-концептуальна інформація* як індивідуально-авторське розуміння відношень між явищами, що описані засобами попереднього типу інформації; задум автора, його інтенція; сприйняття читачем зв'язків причини і наслідку, їхньої значущості в соціальному, політичному, культурному житті народу, включаючи відносини між окремими індивідуумами, їх складної психологічної та естетико-пізнавальної взаємодії;

3) *змістово-підтекстова інформація* як імпліцитний зміст тексту, що ґрунтується на здатності одиниць мови породжувати асоціативні й конотативні значення, а також на здатності речень у надфразових єдностях додавати певні смисли [4, с. 25–41].

Змістово-фактуальна та змістово-концептуальна інформація відповідають двом вершинам мовного знаку – денотату (плану вираження) та сигніфікату (плану змісту). Сама структура знаку передбачає, що текст передає інформацію про деякі фрагменти дійсності, ситуації, події (денотат), тобто будь-який текст передає певний образ світу. Водночас текст – це витвір автора, тобто він не просто містить образ світу, а саме такий образ світу, який уявляє собі мовець [10, с. 73].

Для позначення змістової сторони тексту як знака почали використовувати термін «семантичний простір» [1, 8 та ін.]. Цей семантичний простір взаємодіє із матеріальним простором тексту (простором графічно виражених знаків). У цьому сенсі семантичний простір має характеристику ментальності, він задається під час створення тексту та реалізується механізмом замислу, актуалізуючись в процесі осмислення та розуміння тексту: «Актуальний семантичний простір – це поле, де формується результат осмислення та розуміння тексту в цілому» [10, с. 36].

Семантичний простір тексту зумовлений текстовими знаками, які його заповнюють. Неоднорідність семантичного простору тексту утворюється за рахунок нерівнозначності його знаків, які є взаємопов'язаними та взаємодіють між собою [10, с. 74].

Текст завжди будується як такий, що має певний зовнішній світ, із яким він співвідноситься, – це може бути реальний чи вигаданий світ, одне явище, подія чи значний аргумент дійсності. Процес співвіднесення та результат такого співвіднесення мовного вираження та дійсності називається *референцією*. У такому випадку різниця між реальними та вигаданими референтами не буде принциповою, хоча окрім тотожності між цими двома світами існують також і певні відмінності: «... загалом реальний світ існує незалежно від тексту, а вигаданий світ тексту породжується текстом. Іншими словами можна сказати так: у розмовному дискурсі мовець належить світу, в якому він здійснює референцію; тоді як автор художнього тексту, власне кажучи, ні» [11, с. 223]. У процесі опису семантичного простору тексту істотною є лише подвійна інтерпретація: зі сторони автора – дійсності, яка має відношення до тексту, та зі сторони читача – дійсності, відтвореної в процесі читання тексту і після його прочитання.

Таким чином, денотативну структуру тексту можна уявити як відображення «втіленого в тексті індивідуально-авторського знання про світ, репрезентованого в інтерпретованому відображенні глобальної ситуації, яка складається із макроситуацій та мікроситуацій, пов'язаних певними відношеннями і які в сукупності розкривають головну тему» тексту [1, с. 114]. Денотативна структура тексту описує змістовий аспект семантичного простору тексту. Як і будь-яка структура

вона має ознаку ієрархічності та реалізує статичний опис тексту. Разом з тим денотативна структура є ситуативно обумовленою, співвідноситься із соціальною та комунікативною ситуацією, спираючись, з одного боку, на загальні уявлення адресата про схожі ситуації, а з іншого боку, модифікуючись під впливом конкретних комунікативних і текстових умов.

Концептуальна структура тексту співвідноситься із смисловим аспектом семантичного простору тексту. На даний час у наукових розвідках поняття «смыслу» застосовується практично на всіх рівнях мовних одиниць як одного із найважливіших складників їх семантики. Проте, незважаючи на таке широке застосування даного явища, до цього часу ще не знайдено єдиної думки стосовно даного аспекту тексту.

О. Новіков виділив сім дихотомічних ознак (опозицій) смыслу: 1) смысл є результатом розуміння тексту – цілісний смысл впливає на осмислення окремих мовних одиниць; 2) точність, адекватність смыслу – плінність, мінливість смыслу; 3) інваріантність смыслу – його ситуативна обумовленість; 4) смысл виводиться з тексту – смысл приписується тексту; 5) процес формування смыслу має вигляд видобування різних смыслів із пам'яті – процес формування смыслу є творчим процесом створення смыслу; 6) смысл належить до сфери свідомості – смысл належить до сфери підсвідомості; 7) смысл є результатом розуміння – смысл є інструментом розуміння [9]. У цих протиріччях дослідник вбачає різноманітність підходів до вивчення смыслу та різноаспектність цього явища.

Далі у своїй праці О. Новіков розрізняє мисленнєвий зміст тексту (що складає внутрішню форму) від «смыслу тексту». Смысл тексту виникає в результаті його розуміння, а розуміння – це складний інтелектуальний процес, який не закінчується на рівні переробки тексту. Він продовжується далі на рівні мислення, в результаті чого результат розуміння «обростає» додатковими компонентами не тільки пізнавального, але й емоційного, суб'єктивного, прагматичного характеру. І саме ці вторинні компоненти формують єдність з результатом розуміння.

Смысл тексту в такому розумінні постає «як достатньо обширна та недиференційована область сфери мислення, яку важко локалізувати, а отже і визначити її структуру», і відповідно семантика тексту «складає певне мисленнєве утворення, яке відповідає безпосередньому результату розуміння» [9, с. 23]. Тобто, смысл тексту складає певне мисленнєве утворення, яке поставлено у відповідності до зовнішньої форми тексту в цілому, тобто це свого роду значення тексту як певної цілісної одиниці.

Якщо лексичне значення слова певною мірою зафіксовано у словнику, то мисленнєве утворення (що виступає в ролі значення тексту) попередньо ніде не зафіксовано – воно виникає щоразу, коли читач сприймає та в результаті розуміє певний текст. Навіть у випадку, коли той самий читач ще раз перечитує той самий твір – кожного разу він буде знаходити нові смисли та видозмінювати старі, тобто значення твору варіюється з кожним новим прочитанням твору.

Про поняття «смыслу» та «змісту» говорить також І. Гальперін: «Зміст як термін граматики тексту будемо відносити лише до інформації, яка наявна у тексті в цілому; *смысл* – до думки, повідомлення, які знаходяться у реченні або в надфразовій єдності; *значення* – до морфем, слів, словосполучень, синтаксичних конструкцій» [4, 16].

Основною одиницею концептуальної структури тексту дослідник М. Димарський вважає концептуально значимий смысл як «узагальнено-оцінне відображення певної (сигніфікативної) ситуації, яке містить перетворену шляхом індуктивних операцій предметно-фактичну інформацію у модальній оболонці, співвіднесена з однією із актуальних в межах даного тексту модальних опозицій» [5, с. 62]. Цією одиницею М. Димарський намагається поєднати дві структури, які утворюють семантичний простір тексту – денотативну та концептуальну, – фіксуючи таким чином динамічну сутність семантичної організації тексту.

Підсумовуючи можна стверджувати, що на сьогоднішній день основними питаннями у дослідженні тексту як лінгвістичного об'єкта залишаються його категорії та онтологічні ознаки.

Література:

1. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста / Л. Г. Бабенко, И. Е. Васильев, Ю. В. Казарин. – Екатеринбург, 2000. – 509 с.
2. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика / [Ролан Барт]; пер. с фр., ред. Г. К. Косиков. – М.: Прогресс, 1994. – 616 с.
3. Валгина Н. С. Теория текста. Смысл и значение. Глубина прочтения текста / Н. С. Валгина. – М.: Логос, 2004. – 279 с.
4. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальперин. – [5-е изд., стереотипное]. – М.: КомКнига, 2007. – 144 с.
5. Дымарский М. Я. Проблемы текстообразования и художественный текст (на материале русской прозы XIX-XX вв.) / М. Я. Дымарский. – СПб.: Изд-во СПб ун-та, 1999. – 328 с.
6. Звегинцев В. А. О цельюоформленности единиц текста / Владимир Андреевич Звегинцев // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз. – Т. 39. – № 1. – М.: Наука, 1980. – С. 13–21.
7. Лотман Ю. М. Структура художественного текста / Юрий Михайлович Лотман. – М.: Искусство, 1970. – 384 с.
8. Лукин В. А. Художественный текст: Основы лингвистической теории и элементы анализа / В. А. Лукин. – М.: Изд-во «Ось-89», 1999. – 192 с.
9. Новиков А. И. Смысл: семь дихотомических признаков / А. И. Новиков // Теория и практика речевых исследований. – М.: МГУ, 1999. – С. 68–82.
10. Основы теории текста: [учеб. пособие] / Под общ. ред. А. А. Чувакина. – Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2003. – 140 с.
11. Падучева Е. В. Семантика нарратива / Е. В. Падучева / Семантические исследования. – М.: Языки русской культуры, 1996. – С. 193–418.
12. Поляков М. Я. Вопросы поэтики и художественной семантики / М. Я. Поляков. – М.: Сов. пис., 1978. – 448 с.
13. Руденко Д. И. Философия имени: В поисках иных пространств / Д. И. Руденко, Ю. И. Сватко. – Харьков: Око, 1993. – 104 с.
14. Руднев В. П. Морфология реальности: исследование по «философии текста» / В. П. Руднев. – М.: Аграф, 2000. – 432 с.
15. Тураева З. Я. Лингвистика текста: Лекции / З. Я. Тураева. – СПб.: Образование, 1993. – 38 с.
16. Fauconnier G. Spaces, Worlds, and Grammar / G. Fauconnier, E. Sweetser. – Chicago, IL: University of Chicago Press, 1996. – 355 p.
17. Heinemann W. Textlinguistik. Eine Einführung / Wolfgang Heinemann, Dieter Viehweger. – Tübingen: Niemeyer, 1991. – 312 S.
18. Klein W. Text structure and referential movement / Wolfgang Klein, Christiane von Stutterheim // Sprache und Pragmatik. – B. 22. – MPI für Psycholinguistik, Nijmegen, 1991. – S. 1–32.
19. Vater H. Einführung in die Textlinguistik. Struktur und Verstehen von Texten / Heinz Vater. – [3. Aufl.]. – München: Wilhelm Fink Verlag, 2001. – 223 S.